

Publiekssamenvatting

Dagvaarding voor Gezonde Lucht

De korte samenvatting van de dagvaarding voor gezonde lucht en wat Milieudefensie samen met lokaal actieve bewoners eist van de Staat der Nederlanden.

Milieudefensie, augustus 2016

Milieudefensie klaagt de Staat der Nederlanden (specifiek het Ministerie van Infrastructuur en Milieu) aan op grond van het recht op gezondheid. In Nederland gaan we gemiddeld 13 maanden eerder dood door de hoeveelheid fijnstof en stikstofdioxide (NO₂) die we inademen. Milieudefensie heeft, samen met bewoners die zich zorgen maken over luchtvervuiling in hun buurt, op 58 plekken in Nederland de luchtvervuiling gemeten. Daarnaast deden meer dan 1500 mensen mee aan de crowdfunding voor de rechtszaak tegen de Staat.

Meer dan 1500 mensen deden mee aan de crowdfunding voor de rechtszaak

Op 1 augustus 2016 stuurde de advocaat van Milieudefensie, Phon van den Biesen, de dagvaarding naar de Staat en naar het Ministerie. De dagvaarding is de eerste stap in de rechtszaak en vermeldt waar het in deze zaak om gaat en waar de eis voor gezonde lucht op gebaseerd is. De volledige tekst van de dagvaarding is te vinden op bit.ly/dagvaardinggezondelucht.

FOTO: MARIEKE WUNTIJES, 2016

De Staat heeft de plicht om inwoners te beschermen tegen ongezonde lucht

Het gaat in de dagvaarding allereerst over het recht op leven, het recht op gezondheid, het recht op een gezond leefmilieu en het recht op privacy. In de Grondwet staat dat de overheid moet zorgen voor het beschermen van het milieu. Het recht op een gezonde leefomgeving volgt ook uit internationale verdragen, zoals het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en Fundamentele Vrijheden, het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten van de Verenigde Naties en het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten van de Verenigde Naties. De betekenis van de verdragsnormen waarover het hier gaat wordt algemeen erkend. Het uitgangspunt is dat ieder mens aanspraak moet kunnen maken op het hoogst haalbare gezondheidsniveau.

Daarnaast is de dagvaarding ook op algemenere normen zoals zorgplicht, voorzorgsbeginsel en preventiebeginsel gebaseerd. Verder bevat de Europese richtlijn voor de luchtkwaliteit glasheldere maxima voor NO₂ en fijnstof. Die maxima zijn ook in de Nederlandse Wet milieubeheer

vastgelegd. Deze maxima worden overschreden in Nederland en hier wordt de Staat in deze rechtszaak op aangesproken.

De vervuilde lucht leidt tot gezondheidsschade

De dagvaarding gaat ook in op de schade die de ongezonde lucht veroorzaakt. De luchtvervuiling door NO₂ en fijnstof zorgt er in Nederland voor dat we gemiddeld 13 maanden eerder dood gaan. Dit blijkt uit onderzoek van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Bovendien berekende het Europees Milieuagentschap in 2015 dat er in Nederland jaarlijks 31.000 levensjaren verloren gaan door blootstelling aan NO₂ concentraties (voor fijnstof 112.700; voor ozon 2.700). De Wereldgezondheidsorganisatie heeft op basis van wetenschappelijk onderzoek veel strengere normen gesteld dan die uit de Europese richtlijn, die de Nederlandse wet is. Staatssecretaris Dijkzema van Infrastructuur en Milieu zegt dat luchtvervuiling een 'sluipmoordenaar' is en heeft erkend dat Europese en Nederlandse normen niet goed genoeg zijn om de volksgezondheid te beschermen. De gezondheid van Nederlanders wordt dus onvoldoende beschermd door de Staat. Dat is in strijd met mensenrechten, zoals het recht op leven en het recht op gezondheid.

Het Nederlandse beleid leidt niet tot het halen van de normen

De dagvaarding legt uit hoe de Nederlandse overheid faalt bij het gezonder maken van de lucht. De Nederlandse overheid heeft de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in asfalt. Dit zorgt voor meer verkeer, blijkt uit onderzoek van het Centraal Plan Bureau, waardoor er meer NO₂ en fijnstof in de lucht komen. Ook door het verhogen van de snelheid tot 130 km/u op 60% van de Rijkswegen is de lucht minder gezond geworden. De dagvaarding noemt ook het toestaan van megastallen en kolencentrales als voorbeelden van beleid van de overheid, die de luchtkwaliteit hebben verslechterd. Maatregelen die de lucht schoner moesten maken, zoals de kilometerheffing, werden niet ingevoerd.

De dagvaarding haalt diverse effectieve maatregelen aan

die de luchtkwaliteit kunnen verbeteren, zoals milieuzones, het verlagen van snelheden op rondwegen, het bevorderen van wandelen en fietsen. Het RIVM heeft deze maatregelen eerder voorgesteld als goede oplossingen om de gezondheid van de Nederlandse lucht te verbeteren.

In Nederland worden de wettelijke normen voor stikstofdioxide en fijnstof overschreden

De dagvaarding beschrijft welke normen er in Nederland worden overschreden. Eigenlijk had Nederland op 1 januari 2010 moeten voldoen aan de Europese normen, maar Nederland kreeg hiervoor uitstel van Europa tot 1 januari 2015. Uit metingen van Milieudefensie in 2015 blijkt dat op 11 van de 58 meetpunten de wettelijke norm voor NO₂ wordt overschreden. Dat is op bijna 20% van de locaties. GGD-metingen in Amsterdam laten NO₂-overschrijdingen zien op 29-41% van de locaties. Ook het RIVM onderzocht de overschrijdingen en gaat er vanuit dat in 2015 op 1900 plekken de NO₂ norm werd overschreden en verwacht bovendien dat deze overschrijdingen bij ongewijzigd beleid ook in 2020 nog zullen bestaan. Naast NO₂ worden ook de maxima voor fijnstof langs een heleboel wegen overschreden.

Milieudefensie eist dat Nederland de lucht gezond maakt

Milieudefensie vraagt in de eerste plaats een principiële uitspraak van de rechter; Nederland respecteert de mensenrechten onvoldoende door de slechte luchtkwaliteit niet aan te pakken. In de tweede plaats vraagt Milieudefensie om het voorzorgsbeginsel toe te passen en dus flink onder de wettelijke maxima te sturen. Ten derde wordt in de dagvaarding geëist dat tenminste de bestaande wettelijke normen overal gehaald worden. De rechter wordt daarom gevraagd om de Staat op te dragen, zo nodig met een Luchtkwaliteitsplan, de overtredingen binnen een half jaar te stoppen.

Kijk voor meer informatie
milieudefensie.nl/luchtkwaliteit

